

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

Сімакова С. І.

*здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди*

Науковий керівник: Ушмарова В. В.

*доктор педагогічних наук, доцент,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна*

Модернізація системи вищої освіти України вимагає впровадження якісно нових підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців. На перший план сучасного освітнього процесу насамперед виходить підготовка самостійної, творчо-орієнтованої, ініціативної особистості, готової до професійного самовдосконалення протягом життя. З огляду на це, у нашому дослідженні вважаємо за доцільне приділити увагу визначенню критеріїв, показників та рівнів ефективності формування готовності майбутніх фахівців музичного мистецтва до професійного самовдосконалення.

Визначенню критеріїв, показників та рівнів готовності майбутніх фахівців до професійного самовдосконалення присвячені дослідження: О. Габорець, Л. Дудікової, О. Моренко, С. Хатунцевої та ін.

Словник-довідник з професійної педагогіки тлумачить поняття «критерій» у якості мірила оцінки, судження, необхідної та достатньої умови проявлення або існування якогось явища чи процесу [1, с. 95]. Показник визначається у якості: 1) свідчення, доказу, ознаки чого-небудь; 2) наочних даних про результати якоїсь роботи, якогось процесу; дані про досягнення в чому-небудь [2, с. 10]. Таким чином, показник критерію є сукупністю певних ознак, характеристик, що відображають ступінь досягнення критерію.

В контексті нашого дослідження вважаємо за необхідне звернутися до визначення поняття **«готовність майбутніх фахівців музичного мистецтва до професійного самовдосконалення»** яке ми розглядаємо як особливий особистісний стан, який передбачає наявність у

майбутнього фахівця мотиваційного ставлення до професійної діяльності, сформованості цілісного комплексу академічних знань, умінь і навичок, професійних та особистісних якостей, спрямованості на розкриття індивідуальності в освітній, творчій і професійній діяльності з метою успішної реалізації в ній.

Враховуючи зміст структурних компонентів готовності майбутніх фахівців музичного мистецтва до професійного самовдосконалення (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, організаційно-діяльнісний, оцінювально-рефлексивний) нами виокремлено її основні критерії, показники та рівні.

Аксіологічно-мотиваційний критерій представлено такими показниками: 1) ціннісне відношення до професійної діяльності вчителя; 2) спрямованість до професійно-творчої самореалізації; 3) інтерес до професійного зростання; 4) усвідомлення мотивів, значущості, можливостей професійного самовдосконалення; 5) прагнення до набуття готовності до професійного самовдосконалення; 6) вмотивованість на досягнення професійної майстерності; 7) усвідомлення професійних, особистісних, гуманістичних та духовно-моральних цінностей та орієнтирів у діяльності вчителя музичного мистецтва.

Інформаційно-пізнавальний критерій утворено показниками: 1) усвідомлення особистого ступеня підготовленості до професійного самовдосконалення; 2) системність і ґрунтовність професійних і спеціальних знань з питань професійного самовдосконалення; 3) глибина усвідомлення змісту, складових та шляхів професійного самовдосконалення; 4) здатність до пошуково-аналітичної діяльності; 5) активність у процесі обговорення різних педагогічних проблем, аналізі конкретних ситуацій, результатів професійної діяльності.

Процесуальний критерій включає наступні показники: 1) уміння створювати власну програму професійного самовдосконалення; 2) володіти засобами й прийомами пошуку джерел інформації, здійснювати їх самостійний пошук, грамотно опрацювати; 3) організувати робочий час і простір; 4) здійснювати регулярний і поступовий аналіз та самооцінку діяльності з особистісного зростання; 5) підтримувати увагу і дисципліну в процесі самовдосконалення; 6) проявляти творчі уміння й творчу активність.

Контрольно-рефлексивний критерій передбачає такі показники: 1) адекватно оцінювати особисті дії із самовдосконалення та на цьому підґрунті будувати індивідуальну стратегію особистісного саморозвитку та самовдосконалення; 2) визначати та усувати недоліки, перешкоди, що виникають в процесі професійного самовдосконалення; 3) проявляти здатність до самопізнання, самоспостереження, самооцінки результатів

професійного самовдосконалення; 4) проявляти рефлексивні уміння під час професійно-педагогічної й самоосвітньої діяльності.

Обґрунтування рівнів готовності майбутніх фахівців музичного мистецтва до професійного самовдосконалення свідчить, що для **початкового рівня** готовності майбутніх фахівців музичного мистецтва до професійного самовдосконалення характерним є низький рівень прагнення до професійного зростання, зацікавленість у професійному самовдосконаленні є ситуативною, майбутніми фахівцями демонструється недостатня обізнаність у вимогах майбутньої професійної діяльності, а також особливостей професійного самовдосконалення майбутніх вчителів музичного мистецтва. Професійна мотивація не є достатньою, інтерес до самореалізації є епізодичним. Значення професійного самоконтролю, самоаналізу, самооцінки не усвідомлюється, недостатнім є й оволодіння засобами, методами, технологіями самовдосконалення, немає усвідомлення його мотивів й цілей, недостатньо умінь організації процесу професійного самовдосконалення, раціонального розподілу часу й організації робочого простору. Не демонструється здатність до планування й побудови індивідуальної програми професійного самовдосконалення. Уміння пошуково-аналітичної діяльності не сформовані, характерним є часткове володіння професійними й спеціальними знаннями, а також обмеженість в усвідомленні професійних цінностей, не демонструються рефлексивні уміння, активність у самостійній роботі є низькою, не виявляється творча активність і творчі уміння.

Середній рівень характеризується наявністю емоційного ставлення до професійного самовдосконалення та стійкого прагнення до професійного зростання. Майбутні фахівці виявляють зацікавленість у самовдосконаленні, усвідомлюють вимоги майбутньої професійної діяльності, втім мають недостатньо ґрунтовні знання змісту професійного самовдосконалення й особливостей професійного самовдосконалення вчителів музичного мистецтва. Для професійної мотивації характерною є вираженість, присутній інтерес до професійної самореалізації, прагнення до самоконтролю, самоаналізу й самооцінки у професійній діяльності. Майбутніми фахівцями самостійно обираються засоби та методи й засвоюються технології професійного самовдосконалення, але недостатньо усвідомлюються його мотиви та цілі. Майбутні фахівці демонструють уміння самостійно організовувати даний процес, проте не володіють уміннями раціонального планування часу й організації робочого простору, реалізують індивідуальну програму професійного самовдосконалення. Для даного етапу притаманна сформованість уміння здійснювати пошуково-аналітичну діяльність. Професійні знання майбутніх фахівців характеризуються

систематичністю й ґрунтовністю, але спеціальні знання ще потребують поглиблення. Професійні цінності майбутніх фахівців є сформованими, рефлексивні вміння розвинені, активність у самостійній роботі нестійка, творчі вміння й активність недостатні.

Високий рівень передбачає виражене прагнення до професійного зростання. Зацікавленості до професійного самовдосконалення притаманний активний характер, усвідомлення вимог майбутньої професійної діяльності є достатньо глибоким. Майбутні фахівці володіють високим рівнем професійних знань, мають ґрунтовні знання особливостей професійного самовдосконалення майбутніх вчителів музичного мистецтва. Професійна мотивація є сформованою, інтерес до професійної самореалізації характеризується стійкістю. Здійснюється постійний самоконтроль, самоаналіз та самооцінка особистої професійної діяльності. Майбутній фахівець самостійно обирає засоби, методи й ефективно застосовує технології професійного самовдосконалення, чітко усвідомлює його мотиви й цілі, проявляє вміння самостійно організовувати даний процес, раціонально планувати час і оптимально організовувати робочий простір. Індивідуальна програма професійного самовдосконалення передбачає довгострокові перспективи. Уміння здійснювати пошуково-аналітичну діяльність вирізняються цілісністю. Професійні цінності чітко сформовані, рефлексивні вміння системні. Майбутні фахівці виявляють значну активність у самостійній роботі, виявляють високий рівень творчих умінь й творчої активності.

Отже, здійснене обґрунтування відповідної компонентно-критеріальної структури надає можливості для всебічного оцінювання ступеня сформованості готовності майбутніх фахівців музичного мистецтва до професійного самовдосконалення, визначення дієвих шляхів її формування, забезпечення якості професійної підготовки у закладі вищої освіти.

Література:

1. Словник-довідник з професійної педагогіки / ред. А. Семенова. Одеса : Пальміра, 2006. 221 с.
2. Словник української мови : в 11 томах / голова редкол. І. Білодід. Київ : Наук. Думка, 1976. Т. 7 : Поїхати-Приробляти. 723 с.